

میر بہ استاد فرہینتہ
دکتر محمدرضا باطنی

زبان شناسی و آسیب شناسی زبان

پہرانی خان
دکتر هرمز میلانی

ویراست دوم

رسدہ نال لشتا

رضا نیلی پور

رقبہ: 79957781 - قیمت: 7777 - مکتبہ نائیبہ ڈاکو دھرم پور نال لشتہ نال لپو

92 تالیف و نالون - پتہ پنا خد پمپہ

زبان رسدہ نال لشتہ و رسدہ نال لپو

پہرانی خان

پتہ نال لپو ڈاکو دھرم پور نال لپو

7777 - پتہ پنا خد پمپہ

رقبہ: 79957781

رقبہ: 7777

مکتبہ نائیبہ ڈاکو دھرم پور نال لپو

پتہ پنا خد پمپہ

مکتبہ نائیبہ ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ
پتہ نال لپو ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ
مکتبہ نائیبہ ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ
پتہ نال لپو ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ
مکتبہ نائیبہ ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ
پتہ نال لپو ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ
مکتبہ نائیبہ ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ
پتہ نال لپو ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ
مکتبہ نائیبہ ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ
پتہ نال لپو ڈاکو دھرم پور نال لپو	7777 - پتہ پنا خد پمپہ

انتشارات هرمس

فهرست

یادداشت ویراست دوم ۱

پیشگفتار ۳

فهرست

عصب‌شناسی زبان ۷

نگاهی به مطالعات عصب‌شناسی زبان ۹

نگاهی به ویژگی‌های بیولوژیکی و شناختی زبان در مغز ۲۳

نگاهی به زبان و ذهن در زبان‌شناسی شناختی ۴۷

زبان‌پریشی ۵۷

شاخص‌های ارزیابی کیفیت گفتار در زبان‌پریشی ۵۹

دستورپریشی و نمودهای آن در زبان فارسی ۷۷

نگاهی به مبانی عصبی کاربردشناسی زبان ۹۱

مبانی روش‌های درمان زبان‌پریشی ۱۰۵

زبان‌پریشی و دوزبانگی ۱۱۷

ماهیت و مفاهیم اساسی دوزبانگی ۱۱۹

زبان‌پریشی و دوزبانگی ۱۳۳

دوزبانگی و سازمان‌بندی آن در قشر مغز ۱۵۱

فرآیند ترجمه همزمان از دیدگاه عصب‌شناسی زبان ۱۶۹

واژه‌نامه انگلیسی - فارسی ۱۸۱

واژه‌نامه فارسی - انگلیسی ۱۸۹

مآخذ نخستین چاپ مقالات ۱۹۵

پیشگفتار

کتاب زبان‌شناسی و آسیب‌شناسی زبان شامل نه مقاله و یادداشت دربارهٔ آسیب‌شناسی زبان است که بجز مقالهٔ «نگاهی به مطالعات عصب‌شناسی زبان»، که برای نخستین بار در این مجموعه به چاپ می‌رسد، بقیه طی سالهای ۱۳۶۳ تاکنون یا در کنفرانسهای داخلی ارائه شده و یا در مجله‌ها و مجموعه مقالات تخصصی داخلی منتشر شده است. فهرست مشخصات دقیق مقالات به چاپ رسیده در پایان این دفتر آمده است.

موضوعی که این مقالات را به هم پیوند می‌دهد، بحث آسیب‌شناسی زبان و یا ارتباط زبان با مغز و ذهن است که بعضی از این بحثها یا در آسیب‌شناسی زبان فارسی تازگی دارد و یا موضوع آن در متون فارسی از این دیدگاه کمتر مطرح شده است. برای هر یک از مطالبی که در این دفتر ارائه شده در بیرون از مرزهای ایران مقاله‌های بی‌شمار، کتابها و دهها مجلهٔ تخصصی همه ساله به چاپ می‌رسد. در زمینهٔ آسیب‌شناسی زبان فارسی نیز پژوهشها و مقالات تخصصی چندی در چند سال اخیر به زبان انگلیسی به چاپ رسیده است. ولی مطالب این دفتر را باید به عنوان درآمدی به بعضی از بخشهای آسیب‌شناسی زبان تلقی کرد. در بازنگاری مقالات برای تجدید چاپ در این مجموعه، پاره‌ای اصلاحات در هر یک انجام شده و در یک مورد یعنی مقالهٔ «شاخصها و روشهای ارزیابی کیفیت گفتار»، تغییرات زیادی داده شده و بخش جدیدی دربارهٔ شیوهٔ ارزیابی زبان‌پریشی فارسی و نمونهٔ آزمون زبان‌پریشی فارسی به آن افزوده شده است.

عنوانهای «زبان‌شناسی بالینی»، «آواشناسی بالینی»، «آسیب‌شناسی زبان و عصب‌شناسی زبان» که همگی به حوزهٔ مطالعات بین رشته‌ای زبان‌شناسی و علوم

اعصاب مربوط می‌شوند، ممکن است برای بعضی از خوانندگان زبان فارسی ناآشنا باشد و یا تازگی داشته باشد.

زبان‌شناسی بالینی و آسیب‌شناسی زبان را می‌توان شاخه‌ای از دانش عصب‌شناسی زبان دانست که در آن با واقعیت‌های عصبی زبانی سروکار داریم و به مطالعه انواع زبان‌پریشی و اختلال‌های زبانی با منشأ عصبی می‌پردازد. اگر موضوع بررسی در آسیب‌شناسی زبان، نابسامانی‌های زبانی دوران کودکی باشد، اختلال زبانی «با منشأ رشدی» یا «زبان‌پریشی رشدی»، و چنانچه نابسامانی‌های زبانی ناشی از ضایعه مغزی و یا بیماری‌های عصبی باشد «زبان‌پریشی اکتسابی» نامیده می‌شود. موضوع بررسی در مقالات این مجموعه همه به بحث آسیب‌شناسی زبان و زبان‌پریشی بزرگسالان مربوط می‌شود. البته هدف اصلی این مجموعه بررسی بیماری‌ها نیست.

در بررسی‌های آسیب‌شناسی زبان و عصب‌شناسی زبان دو هدف اصلی می‌تواند درپیش باشد. در هدف نخست بررسی رابطه بین زبان و مغز و شیوه یادگیری و بازنمایی زبان در مغز برای هدف‌های علمی و تأیید و محک زدن نظریه‌های زبانی و یا رد زمینه‌های نظری موجود در باب ماهیت زبان انسان مطرح می‌شود، و در هدف دیگر بررسی و ارزیابی ناهنجاری‌های زبانی برای پیدا کردن راهکارهای درمانی برای فرد دارای اختلال زبانی مورد نظر است. لازم به یادآوری است که پژوهش‌های آسیب‌شناسی و عصب‌شناسی زبان در دو دهه گذشته در مراکز علمی جهان گسترش بسیار زیادی یافته و همه ساله کنفرانسها، کتابها و مجلات تخصصی زیادی به طرح و چاپ این قبیل موضوعات تخصصی بین‌رشته‌ای می‌پردازد. گرایش دهه اخیر بین پژوهشگران این رشته، تلاش در تفکیک مشخصه‌های عمومی آسیب‌های زبانی از مشخصه‌های ویژه هر زبان است. باور بر این است، همان‌طور که ساخت دستوری زبانهای مختلف بشری یکسان نیست و دستگاه آوایی، صرفی، نحوی، معناشناختی و کاربردشناسی یک زبان از زبان دیگر متفاوت است و نیاز به مطالعه جداگانه دارد، همان‌طور نیز نمودهای اختلال‌های زبانی و زبان‌پریشی هم در همه زبانها یکسان نیست و نیاز به بررسی جداگانه دارد. به همین سبب، امروز در پژوهش‌های آسیب‌شناسی زبان موضوع تفکیک مشخصات همگانی آسیب‌شناختی زبانها از مشخصه‌ها و اختلال‌های ویژه یک زبان از اهمیت زیادی برخوردار است و بحث‌های

متفاوتی را در مبانی نظری زبان مطرح کرده است. امید است بحث‌های این دفتر به عنوان گام‌های نخستین برای معرفی و ادامه این گونه پژوهشها در زبان فارسی برای پژوهندگان جوان مفید افتد.

عصب‌شناسی زبان *

مطالعه زبان، و «مغز» انسان هر دو در «صورت» و «محتوا» در طول تاریخ برای بشر شگفتی آفرین بوده و به احتمال زیاد همواره نیز چنین خواهد بود، این دو پدیده شگفت‌انگیز به سبب مشخصات برجسته «زیایی»، «پویایی» و «بی‌انتهایی» مشترک خود، انسانها را در شناسایی جهان هستی و خلق دنیاهای عینی و ذهنی بسیاری، یاری کرده است. در عین حال، مطالعه رابطه زبان و مغز در طول تاریخ علم به شیوه‌های مختلفی انجام گرفته و عموماً انسان را غافلگیر کرده و به شگفتی واداشته است. هنوز پس از قرنهای متمادی مطالعه زبان، ماهیت آن برای دانشمندان علاقه‌مند به بررسی زبان شناخته نیست و برداشتهای نادرست اساسی بین صاحب‌نظران در باب ماهیت زبان وجود دارد. در حوزه مطالعه مغز هم با وجود همه پیشرفتهای زیاد علمی هنوز ناشناخته‌ها بسیار است.

به نظر می‌رسد هنوز برای بشر معلوم نیست این مغز است که زبانی با این کیفیت را برای او خلق کرده، و یا زبان است که سرشتی این چنین برای مغز انسان آفریده و یا در مقطعی از حیات بشر زبان و مغز هر دو به یاری یکدیگر آمده‌اند و سرشتی این چنین برای انسان فراهم کرده‌اند.

اگر بتوان برای این پرسش‌های اساسی پاسخی پیدا کرد، شناسایی سرشت انسان و تبیین علمی مرز بین آنچه در مغز انسان «ذاتی» و «محیطی» است، امکان‌پذیر می‌شود. شاید پژوهشهایی از این نوع بتواند دریچه‌ای به درون ذهن انسان باز کند.